

העזרה מהסוגיא

בבא קמא קיג. – קיט:

פרשת כי תשא ה'תשפ"ד

דף קיג

◆ דיני קביעת זמן לדין:

- קביעת זמן על ידי אשה או על ידי שכניו:
 - באופן שהלוח לא נמצא בעיר וסופו לחזור לעיר באותו יום וכאשר יחזור לעיר לא יעבור דרך פתח בית דין - קובעים.
 - בשאר האופנים - לא קובעים^א.
- קביעת זמן בימי ניסן ותשרי - לא קובעים זמן לדין בימי ניסן ותשרי, אבל מודיעים בימי ניסן ותשרי על קביעת זמן לאחר ימי ניסן ותשרי.
- קביעת זמן בערב שבת ובערב יום טוב - לא קובעים זמן לדון בערב שבת ויום טוב, וכן לא מודיעים בערב שבת ויום טוב על קביעת זמן ביום אחר.
- הודעה על קביעת זמן בזמן שבאו לדרשה - מעיקר הדין לא קובעים, אמנם באופן שיש רמאים קובעים.

◆ ביטול נידוי:

- באופן שכתבו את הנידוי בגלל שלא הגיע לדין - כאשר הגיע לדין מבטלים את הנידוי.
- באופן שכתבו את הנידוי בגלל שלא קיים פסק בית דין - באופן שאומר שיקיים את פסק בית דין מבטלים את הנידוי.

◆ דיני גזל והפקעת הלוואה בעכו"ם:

- לרבי עקיבא:
 - גזל - אסור^ב.
 - הפקעת הלוואה - מותר, אמנם באופן שיש חילול השם אסור.
- לתנאים בסוגיא בבבא מציעא [קיא ב] - גזל והפקעת הלוואה מותרים.

✽ הערות ✽

א הגמ' מבארת שבאופן שהלוח לא נמצא בעיר וסופו לחזור לעיר באותו יום וכאשר יחזור לעיר לא יעבור דרך פתח בית דין סומכים על האשה והשכנים שיודיעו לו, אבל באופן שאין סופו לחזור לעיר באותו יום לא סומכים על האשה והשכנים כיון שחוששים ששכחו, וכן באופן שהלוח נמצא כעת בעיר או שהלוח יחזור יעבור דרך פתח בית דין לא סומכים על האשה והשכנים שיודיעו לו, כיון שהאשה והשכנים סומכים על כך ששליח בית דין יראה אותו ויאמר לו.

ב הגמ' מבארת שהמקור של רבי עקיבא שגזל עכו"ם אסור דכתיב 'אחרי נמכר גאולה תהיה לו' ודורשים שישראל שנמכר לעכו"ם אסור לישראל להטעות את העכו"ם, אלא יכול לצאת רק לאחר שמשלם לעכו"ם.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

◆ **דיני אבידת עכו"ם** - לא צריך להחזיר דכתיב 'לכל אבידת אחיך', אמנם באופן שיש חילול השם צריך להחזיר.

◆ **דיני מכס:**

- דיני פריטה מקופת המוכסים:
 - באופן שהמלכות מינתה את המוכס ויש למוכס קיצבה - מותר לפרוט, משום שהמכס לא נחשב גזל כיון ש'דינא דמלכותא דינא'.
 - באופן שהמלכות לא מינתה את המוכס אלא המוכס עומד מאליו, או באופן שאין למוכס קיצבה - אסור לפרוט, משום שהמכס נחשב גזל.
- האם מותר להבריש את המכס:
 - באופן שהמכס נחשב גזל - מותר להבריש.
 - באופן שהמכס לא נחשב גזל:
 - באופן שהמוכס ישראל - אסור להבריש.
 - באופן שהמוכס עכו"ם - מותר להבריש משום ש'הפקעת הלואה' של עכו"ם מותרת.
- באופן שמותר להבריש את המכס האם מותר ללבוש כלאים:
 - לת"ק - אסור משום ש'דבר שאין מתכוון' אסור.
 - לרבי עקיבא - מותר משום ש'דבר שאין מתכוון' מותר.

דף קיד

◆ **דיני עדות בבית דין של כותים:**

- הקדמה - הגמ' דנה בכותי שתובע ישראל לדין בפני בית דין של כותים, ויש עד ישראל שיודע עדות לטובת הכותי האם מותר לעד להעיד וכדלהלן.
- באופן שעד אחד יודע את העדות ומעיד:
 - באופן שמעיד בפני בית דין של כפריים - אסור להעיד, משום שהבית דין יסמכו על עדותו ויוציאו ממון מהישראל שלא כדין.
 - באופן שמעיד בפני בית דין של השלטון:
 - אדם רגיל - מותר להעיד, משום שהבית דין לא יוציאו ממון על פי עדותו.
 - אדם חשוב - הגמ' מסתפקת האם אסור להעיד כיון שהבית דין יוציאו ממון על פי עדותו, או דלמא מותר להעיד כיון שאדם חשוב לא יכול להשמיט מלהעיד.
- באופן ששני עדים יודעים את העדות ומעידים - מותר להעיד, משום שיוציאו ממון מהישראל כדין.

◆ **ישראל שרוצה למכור קרקע שסמוכה לקרקע של ישראל אחר לעובד כוכבים:**

- באופן שישראל אחר רצה לקנות את הקרקע במחיר שהעכו"ם קנה - אסור לישראל למכור, ובאופן שמכר בית דין מנדים את הישראל עד שיקבל עליו אחריות לנזקים שהגוי יעשה.
- באופן שלא היה ישראל אחר שרצה לקנות את הקרקע במחיר שהעכו"ם קנה - מותר לישראל למכור.

◆ **דיני יאוש בעלים:**

- באופן שידוע שהבעלים לא התייאש (כגון שהבעלים רודפים) - הבעלים לא מתייאש.

⌘ **הערות** ⌘

ג ראה להלן [עמוד 2] שלפי רבנן בגזילה בסתמא הבעלים לא מתייאש ולפי רבי שמעון בסתמא הבעלים מתייאש, ותוס' מבארים שלפי רבנן שאין יאוש, מעיקר הדין אסור לפרוט מתיבת המוכסין כיון שהפורט מקבל כסף גזול ולא קונה את הכסף, אבל לפי רבי שמעון שיש יאוש, מעיקר הדין מותר לפרוט מתיבת המוכסין כיון שהפורט קונה את הכסף ביאוש ושינוי רשות, אמנם הדבר מוגונה ולכן אסור לפרוט.

בדברי המשנה מבואר שגם באופן שאסור לפרוט, מ"מ באופן שצריך לתת למוכס חצי דינר ונתן לו דינר, מותר לקחת עודף של חצי דינר משום שנחשב כ'מציל מידם'.

• בסתמא:

○ בכלים:

▪ לרבי שמעון:

• בגזילה - הבעלים מתייאש.

• בגניבה - הבעלים לא מתייאש.

▪ לרבנן:

• בגזילה - הבעלים לא מתייאש.

• בגניבה:

○ באופן שהגנב ישראל - הבעלים מתייאש.

○ באופן שהגנב עכו"ם - הבעלים לא מתייאש.

○ בספרים - לא מתייאש.

• באופן שידוע שהבעלים התייאש:

○ לעולא - הבעלים מתייאש.

○ לרבה - הדין כמו בסתמא.

◆ דיני עדות של אשה וקטן ב'מסיח לפי תומו':

• להעיד על אשה שמת בעלה - נאמנים.

• להעיד על אשה שנשבתה שהיא טהורה - נאמנים.

• להעיד על אדם שהוא כהן - לענין תרומה דרבנן נאמנים, לענין תרומה דאורייתא לא נאמנים.

• להעיד בדיני ממונות:

○ להעיד על דבורים (ששייכים לבעלים מדרבנן) - באופן שהבעלים רדפו אחרי הדבורים נאמנים, ובאופן שהבעלים לא

רדפו אחרי הדבורים אינם נאמנים.

○ בשאר האופנים - אינם נאמנים.

◆ ראובן שטוען שחפץ שנמצא ביד שמעון נגנבו ממנו:

• האם ראובן יכול להוציא את החפץ משמעון:

○ באופן שהבעלים התייאש - לא יכול להוציא משום ששמעון קנה את החפץ ביאוש ושינוי רשות.

○ באופן שהבעלים לא התייאש:

▪ באופן שלא יצא 'שם גניבה בעיר' - לא נאמן.

▪ באופן שיצא 'שם גניבה' בעיר:

• באופן שהיו בני אדם שלנו בבית של ראובן ויצאו מביתו דרך המחותרת עם חבילות של חפצים וראו אותם אנשים

ועל ידי כך יצא קול שנגנבו חפצים:

☞ הערות ☞

ד רש"י בביאור הראשון מבאר שהסיבה שבאופן שהגנב ישראל הבעלים מתייאש, משום שצריך לתובעו בבית דין של ישראל והם יאמרו לגנב לשלם ולא יכפו את הגנב לשלם, אבל גנב עכו"ם הבעלים לא מתייאש משום שיכול לתובעו בבית דין של עכו"ם והם יכפו את הגנב לשלם, ורש"י בביאור השני מבאר שהסיבה שבאופן שהגנב ישראל הבעלים מתייאש, משום שצריך לתובעו בבית דין של ישראל והם יאמרו לגנב להביא ראיות על הגניבה, אבל באופן שהגנב עכו"ם הבעלים לא מתייאש משום שיכול לתובעו בבית דין של עכו"ם והם לא יאמרו לגנב להביא ראיות על הגניבה אלא יוציאו את הגניבה מהגנב.

ה תוס' מבארים שהסיבה שהבעלים מתייאש בכלים משום שיתכן שהגנב ימכור לעובד כוכבים ולא יגיעו לבעלים אבל בספרים שהגנב ימכור אותם לישראל ובסוף יגיעו לבעלים הבעלים לא מתייאש.

ו בדברי הגמ' [עט ב] מבואר שנחלקו האמוראים בדין ליסטים מזוין לענין חיוב כפל: לרבי אבהו נחשב גנב וחייב כפל כיון שמתחבא מהאנשים, לרבי יוחנן נחשב גזלן ואינו חייב כפל, אמנם בדברי הגמ' בסוגיא מבואר שלענין יאוש לכו"ע ליסטים מזוין נחשב כגזלן.

- באופן שהאנשים שראו לא יודעים איזה חפצים הוציאו מהבית של ראובן:
- באופן שראובן עשוי למכור את כליו - לא נאמן.
- באופן שראובן לא עשוי למכור את כליו - נאמן.
- באופן שהאנשים שראו יודעים שהחפץ שהוציאו מהבית של ראובן נמצא ביד שמעון - נאמן.
- באופן שראובן מוציא את החפץ מראובן האם ראובן צריך לשלם לשמעון - שמעון נשבע כמה שילם עבור החפץ וראובן משלם לו^ז.

דף קטו

◆ דיני לוקח מהגנב:

- האם הבעלים יכול להוציא את החפץ מידו:
 - באופן שהבעלים לא התייאש - יכול להוציא את החפץ מידו.
 - באופן שהבעלים התייאש אחרי שהלוקח קנה את החפץ (לרב זביד):
 - לרבי חייא - לא יכול להוציא את החפץ מידו, משום שהלוקח קנה את החפץ בשינוי רשות ויאוש.
 - לרבי ינאי - יכול להוציא את החפץ מידו.
 - באופן שהבעלים התייאש לפני שהלוקח קנה מהגנב - לא יכול להוציא את החפץ מידו, משום שהלוקח קנה את החפץ ביאוש ושינוי רשות.
- באופן שהבעלים יכול להוציא את החפץ מידו האם הבעלים צריך לשלם:
 - לרמי בר חמא - הבעלים צריך לשלם.
 - לרב חסדא:
 - מדאורייתא - הבעלים לא צריך לשלם.
 - מדרבנן:
- באופן שקנה מגנב שאינו מפורסם:
 - באופן שלא הוכר הגנב - הבעלים צריך לשלם מפני תקנת השוק.
 - באופן שהוכר הגנב:
 - באופן שאפשר לגבות מהגנב:
 - לרב יוסף ואבבי ורב זביד - הבעלים לא צריך לשלם.
 - לרב פפא - לרבי חייא הבעלים לא צריך לשלם, לרבי ינאי הבעלים צריך לשלם מפני תקנת השוק.
 - באופן שאי אפשר לגבות מהגנב - הבעלים צריך לשלם מפני תקנת השוק.
 - באופן שקנה מגנב מפורסם - הבעלים לא צריך לשלם, משום שלא עשו תקנת השוק בגנב מפורסם.
 - אופני המקח שבהם רבנן עשו תקנת השוק:
 - באופן שמכר את החפץ הגנוב:
 - באופן שמכר את החפץ בשווי - עשו תקנת השוק^ח.
 - באופן שמכר את החפץ ביותר משווי (כגון שהחפץ שווה מאה ומכרו במאתים) - לרב ששת לא עשו תקנת

✽ הערות ✽

- ז ראה להלן [בסמוך] שלפי רמי בר חמא הבעלים צריך לשלם מעיקר הדין, ולפי רב חסדא הבעלים לא צריך לשלם מעיקר הדין אמנם מפני תקנת השוק הבעלים צריך לשלם.
- ח הגמ' מבארת שבאופן שהגנב מכר את החפץ בשמונים זוז לראובן, וראובן מכר את החפץ במאה עשרים זוז לשמעון: לאבוי בעל החפץ צריך לשלם לשמעון שמונים זוז ונוטל את החפץ, ושמעון יגבה את הארבעים זוז הנותרים מראובן. לרבא בעל החפץ צריך לשלם לשמעון מאה עשרים זוז, ובעל החפץ יגבה שמונים זוז מהגנב וארבעים זוז מראובן.

השוק, לרוב עשו תקנת השוק.

- באופן שפרע בחפץ את חובו או את הקפת החנות - לא עשו תקנת השוק^ט.
- באופן שמישכן את החפץ:
 - באופן שלווה פחות משיעור המשכון (כגון שהחפץ שווה מאתיים וההלואה מאה) - עשו תקנת השוק^י.
 - באופן שלווה כשיעור המשכון (כגון שהחפץ שווה מאה וההלואה מאה) - לא מימור לא עשו תקנת השוק, למר זוטרא עשו תקנת השוק^{יא}.

◆ דין חילול מעשר שני על מעות שגזלן רוצה לגזלם:

- באופן שיכול להציל - יכול לחלל.
- באופן שיכול להציל על ידי הדחק - לכתחילה לא יחלל, ובאופן שחילל חל החילול.
- באופן שלא יכול להציל - לא יכול לחלל, משום שהמעות נחשבות להפקר.

◆ דיני הפרשת תרומה באופן שיש בכך הפסד כהן:

- הגמ' דנה באופן שיש לאדם חבית שנשברה או התגלתה האם יכול להפריש מחבית זו תרומה על שאר הפירות וכדלהלן.
- באופן שלא יכול להציל (כגון חבית יין שנשברה באופן ש'אין עקל בית הבד' כרוך עליה) - לא חלה ההפרשה משום שנחשב להפקר.
- באופן שיכול להציל (כגון חבית יין שנשברה באופן ש'עקל בית הבד' כרוך עליה או חבית שהתגלתה):
 - באופן שיש לכהן הפסד - לכתחילה לא יפריש, ובאופן שהפריש חלה ההפרשה.
 - באופן שיש לכהן הפסד מועט - יכול להפריש לכתחילה.
 - האופנים שנחשבים שיש לכהן הפסד מועט שיכול להפריש לכתחילה:
- א. חבית שיש בתוכה יין חדש טמא שנשברה וכוך עליה 'עקל בית הבד', ומפריש מהיין על חביות אחרות של יין טמא.
- ב. חבית שיש בתוכה יין חדש טמא שהתגלתה, ומפריש מהיין על חביות אחרות של יין טמא^{יב}.

דף קמז

- ◆ **דיני הכרעה** - באופן שיש מחלוקת תנאים ותנאי שלישי מכריע בין שניהם הלכה כדברי המכריע, אמנם באופן שנחשב 'הכרעה שלישית' אין הכרעתו הכרעה^{יג}.

✽ הערות ✽

- ט הגמ' מבארת שעשו תקנת השוק רק במקח שהלוקח נתן למוכר כסף תמורת החפץ, ולא היה נותן לו כסף ללא החפץ, אבל בפריעת חוב שהאמין והלוה לו ללא החפץ, לא עשו תקנת השוק.
- י בדברי הגמ' מבואר שדין זה נאמר באופן שהמלוה הלוה על סמך המשכון, ולולי המשכון לא היה מלוה, אבל באופן שהלוה ולאחר ההלואה הלוה הביא משכון, לא עשו תקנת השוק.
- הגמ' מוסיפה שבאופן שאדם לווה כסף ללא משכון, ולאחר מכן חזר הלוה וביקש הלוואה שניה, והמלוה לא הסכים לכך ללא משכון, והלוה הביא משכון, והתברר שהמשכון גנוב: לרבינא עשו תקנת השוק ביחס להלוואה השניה, משום שלולי המשכון לא היה מלוה את ההלוואה השניה. לרב כהן לא עשו תקנת השוק, כיון שהמשכון נחשב כפריעת חוב על ההלוואה הראשונה, וההלוואה השניה נעשתה ללא משכון כמו ההלוואה הראשונה.
- יא רש"י מבאר שהטעם של אמימר שלא עשו תקנת השוק באופן שלווה כשיעור המשכון, משום שאין דרך להלוות כשיעור המשכון, וממילא מוכח שהמלוה סומך על הלווה גם ללא המשכון.
- יב הגמ' מבארת שהסיבה שדין טמא חדש נחשב הפסד מועט, משום שאי אפשר להשתמש בו אלא לזילוף, וכיון שהוא חדש אינו ראוי כל כך לזילוף, אבל יין ישן ראוי לזילוף, או שמן שראוי להדלקה, נחשב הפסד מרובה. הגמ' מוסיפה שהדין שדין טמא חדש נחשב הפסד מועט, נאמר לפי המ"ד ש'חוששים לתקלה' ולכן אסור להשהות את היין עד שיתיישן ולאחר מכן להשתמש בו לזילוף, אבל לפי המ"ד ש'לא חוששים לתקלה' נחשב הפסד מרובה, וכן הדין שדין טמא שהתגלה נחשב הפסד מועט, נאמר לפי רבי נחמיה שסובר שאפשר לסנן את היין במסננת, אבל לפי ת"ק שסובר שאי אפשר לסנן את היין במסננת נחשב הפסד מרובה.
- יג רש"י מבאר שהכוונה 'הכרעה שלישית' שהתנא השלישי מחלק חילוק שהתנאים הראשונים לא הזכירו שיש מקום לחלק בו, לתוס' הכוונה שהתנא שהכריע הוא תלמיד של התנאים הראשונים.

◆ דיני תשלום באופן שהציל את חבירו מהפסד:

- בעל מעבורת שהעביר אדם שבורח מבית האסורים והתנה לקבל שכר גדול:
 - באופן שהתנה לקבל את השכר בסתמא - הבורח צריך לשלם כפי השכר שרגילים לשלם לבעל מעבורת ולא צריך לשלם את כל השכר שהתנה, משום שיכול לומר 'משטה אני בך'.
 - באופן שהתנה לקבל את השכר תמורת ההפסד שיש לו (כגון שהיה יכול לדוג דגים בזמן שהעביר במעבורת) - הבורח חייב לשלם את כל השכר שהתנה.
- שטף נהר חמורו וחמורו חבירו:
 - באופן שהציל את חמורו חבירו והחמור שלו טבע:
 - באופן שלא התנה שיקבל את דמי חמורו - בעל החמור צריך לשלם את שכרו.
 - באופן שהתנה שיקבל את דמי חמורו - בעל החמור צריך לשלם את דמי חמורו.
 - באופן שהציל את חמורו חבירו והחמור שלו עלה מעליו - דינו כדין אופן שהחמור שלו טבע, משום ש'משמיא רחימו עליה'.
 - באופן שניסה להציל את חמור חבירו ולא הצליח - בעל החמור צריך לשלם לו את שכרו".

◆ דיני שיירה שנבזה ואחד מהשיירה הציל ממון:

- באופן שהמציא אינו פועל או שותף:
 - באופן שבעל הממון לא יכל להציל - הממון שייך למציל כיון שבעל הממון התייאש.
 - באופן שבעל הממון יכול להציל על ידי הדחק:
 - באופן שהמציא לא אמר שמציל לעצמו - הממון שייך לבעלים כיון שלא התייאש.
 - באופן שהמציא אמר שמציל לעצמו - הממון שייך למציל, כיון שמוכח מכך שבעל הממון לא ניסה להציל שהתייאש.
 - באופן שבעל הממון יכול להציל - הממון שייך לבעלים כיון שלא התייאש.
- באופן שהמציא הוא פועל - באופן שלא חזר בו זוכה בהפקר עבור בעליו, ובאופן שחזר בו זוכה בהפקר עבור עצמו".
- באופן שהמציא הוא שותף:
 - באופן שהמציא לא אמר שמציל לעצמו - הממון שייך לשותפים".
 - באופן שהמציא אמר שמציל לעצמו - הממון שייך למציל".

◆ דיני הגזול שדה מחבירו ובא אחר וגזל מהגזלן:

- באופן שהגזלן גזל רק את השדות של גזלן זה - הגזלן צריך לשלם לבעלים שדה אחרת.
- באופן שהגזלן גזל גם שדות של אנשים אחרים - הגזלן לא צריך לשלם לבעלים משום שנחשב 'מכת מדינה'.

דף קיז

◆ דיני מוסר:

- האם חייב לשלם:
 - 'למאן דדאין דינא דגרמי':

✽ הערות ✽

- יד הגמ' מבארת שהסיבה שבעל החמור לא צריך לשלם לו את דמי החמור, משום שכוונת התנאי הייתה שבאופן שיצליח להציל יקבל את דמי החמור, ולא באופן שינסה להציל ולא יצליח, אבל באופן ששלח שליח להביא תרופה לחולה והשליח הביא את התרופה, אלא שהחולה לא זקוק לתרופה (כגון שהחולה הבריא או שהחולה מת), השליח מקבל את כל שכרו, משום שכוונת השליחות הייתה שיביא את התרופה לחולה והשליח עשה זאת.
- טו הגמ' מבארת שהמקור שפועל יכול לחזור בו, דכתיב 'כי לי בני ישראל עבדים' ודורשים ולא עבדים לעבדים.
- טז רש"י מבאר שהממון שייך לשותפים אפילו באופן ששאר השותפים לא יכלו להציל, משום שבאופן שאחד השותפים טורח להציל שאר השותפים לא מתייאשים [שטמ"ק בשם הרמ"ה].
- יז הגמ' מבארת שבאופן שהמציא אמר שמציל לעצמו כוונתו לחלק את השותפות, ושותף יכול לחלק את השותפות שלא מדעת חבירו, ולכן הממון שהציל שייך לו ולא שייך לשותפים.

▪ באופן שלא היה אנוס - חייב"י.

▪ באופן שהיה אנוס:

• באופן שהראה את המזמון - פטור.

• באופן שנשא ונתן ביד - חייב.

• באופן שהראה את המזמון ואח"כ נשא ונתן ביד:

○ באופן שהאנס יכל לקחת את החפץ בעצמו - פטור, משום שלאחר שהראה את המזמון הוא נחשב ביד האנס,

וממילא לא הוסיף כלום בכך שנשא ונתן ביד.

○ באופן שהאנס לא יכל לקחת את החפץ בעצמו - חייב.

○ 'למאן דלא דאין דינא דגרמי' - פטור.

◆ דין אדם שהפקידו אצל ממון ובאו גנבים ונתן להם את הפקדון:

• באופן שהפקידו אצלו כסף של פדיון שבויים - פטור, משום ש'אין לך פדיון שבויים גדול מזה'.

• באופן שהפקידו אצלו פקדון אחר:

○ באופן שהנפקד אינו אמיד - פטור, משום שהגנבים באו מחמת הפקדון, ובעל הפקדון הפקיד על דעת שיוכל לתת את

הפקדון באופן זה.

○ באופן שהנפקד אמיד - חייב, משום שהציל את עצמו במזמון חבירו.

◆ דיני נזק ממון ברודף:

• באופן שהרודף הזיק - פטור, משום שחייב מיתה וממילא יש פטור של 'קים ליה בדרכה מיניה'.

• באופן שהנרדף הזיק:

○ באופן שהזיק כלים של הרודף - פטור, משום שלא יהיה ממזנו חביב עליו מגופו' שהרי מותר לו להרוג את הרודף.

○ באופן שהזיק כלים של אדם אחר - חייב, משום שהציל עצמו במזמון חבירו.

• באופן שאדם אחר רדף אחר הרודף בשביל להציל את הנרדף ושבר כלים - פטור, ודין זה הוא תקנת חכמים כדי שאנשים

יצילו את הנרדף.

◆ דיני גזילת קרקע:

• האם קרקע נגזלת - לרבי אלעזר כן, לרבנן קרקע לא"ט.

• דיני הגוזל קרקע ושטפה נהר - לפי הצד שקרקע נגזלת חייב, לפי הצד שקרקע אינה נגזלת פטור.

• דיני הגוזל קרקע שיש עליה פרה - לפי הצד שקרקע נגזלת נחשב גזלן בין על הקרקע ובין על הפרה, ולפי הצד שקרקע אינה

נגזלת פטור.

דף ק"ה

◆ דיני פריעון במדבר:

• אדם שהתחייב כסף בישוב האם התובע יכול לתבוע במדבר:

○ הלוואה - כ"י.

הערות

יח בדברי הגמ' מובא שני אופנים של מוסר שלא היה אנוס: א. באופן ששמע שבית המלך רוצים לאנוס שדות והלך והראה את שדה חבירו. ב. באופן שבאו לקחת את קרקעותיו והראה על קרקע של חבירו שגזלה בידו שהיא אחת מקרקעותיו ולכן לקחו גם קרקע זו.

יט הגמ' מבארת שהמקור של רבנן שקרקע אינה נגזלת, דכתיב 'וכחש בעמיתו' כלל, 'בפקדון' פרט, 'או מכל אשר ישבע עליו לשקר' כלל, ודורשים כעין הפרט שהם מטלטלים וגופם ממון, אבל קרקע ושטרות לא נגזלים, אמנם רבי אלעזר דורש את הפסוק בצורה של ריבוי מיעוט וריבוי ולכן ממעט רק שטרות אבל קרקע נגזלת.

הגמ' מוסיפה שכמו שרבנן סוברים שקרקע אינה נגזלת, כך רבנן סוברים שעבדים אינם נגזלים משום שעבדים הוקשו לקרקעות.

כ רש"י מבאר שהסיבה שבהלוואה יכול התובע לתבוע במדבר, משום ש'יד מלוה על העליונה'.

○ אבידה ופקדון - לא.

• אדם שהתחייב כסף בישוב האם הנתבע יכול להחזיר במדבר - לא^{כא}.

◆ דיני ספק ממון:

• באופן שהנתבע שמא:

○ באופן שהנתבע אומר 'איני יודע אם התחייבתי' - פטור.

○ באופן שהנתבע אומר 'איני יודע אם פרעתי' - פטור, אמנם חייב לצאת ידי שמים.

• באופן שהתובע ברי והנתבע שמא:

○ באופן שהנתבע אומר 'איני יודע אם התחייבתי':

▪ לרב הונא ורב יהודה - חייב משום ש'ברי ושמא ברי עדיף'.

▪ לרב נחמן ורבי יוחנן - פטור משום ש'ברי ושמא לאו ברי עדיף', אמנם חייב לצאת ידי שמים.

○ באופן שהנתבע אומר 'איני יודע אם פרעתי' - חייב.

◆ דיני השבת גניבה:

• הגונב טלה מהעדר והחזירו לעדר:

○ באופן שהחזירו מדעת הבעלים - נפטר מחיובו.

○ באופן שהחזירו שלא מדעת הבעלים:

▪ לרב:

• באופן שגנב מדעת הבעלים - אינו נפטר מחיובו.

• באופן שגנב שלא מדעת הבעלים - באופן שהבעלים מנו את הצאן נפטר מחיובו, באופן שהבעלים לא מנו את הצאן לא נפטר מחיובו.

▪ לרבי יוחנן:

• באופן שגנב מדעת הבעלים - באופן שהבעלים מנו את הצאן נפטר מחיובו, באופן שהבעלים לא מנו את הצאן לא נפטר מחיובו.

• באופן שגנב שלא מדעת הבעלים - נפטר מחיובו.

▪ לשמואל - באופן שהבעלים מנו את הצאן נפטר מחיובו, באופן שהבעלים לא מנו את הצאן לא נפטר מחיובו.

▪ לרב חסדא:

• באופן שגנב מדעת הבעלים - באופן שהבעלים מנו את הצאן נפטר מחיובו, באופן שהבעלים לא מנו את הצאן לא נפטר מחיובו.

• באופן שגנב שלא מדעת הבעלים - אינו נפטר מחיובו^{כב}.

○ הגונב מעות מהכיס האם נחשב גניבה מדעת:

▪ לפי הצד ש'אדם עשוי למשמש בכיסו' - נחשב גניבה לדעת.

▪ לפי הצד ש'אין אדם עשוי למשמש בכיסו' - נחשב גניבה שלא מדעת

○ הגונב מעות והחזירם לכיס:

▪ לפי הצד ש'אדם עשוי למשמש בכיסו':

✽ הערות ✽

כא הגמ' מבארת שהנידון הוא באופן שהפקיד בסתמא, אבל באופן שהתנה הנפקד שיוכל להחזיר במדבר יכול להחזיר במדבר, ואפילו באופן שלא התנה בפירוש, אלא המפקיד אמר שמפקיד מוחות שיוצא למדבר והנפקד אמר שיוצא למדבר ויחזיר במדבר, מותר לנפקד להחזיר במדבר.

כב בדברי רב חסדא מבואר שבאופן שגנב שלא מדעת הבעלים דינו חמור מבאופן שגנב מדעת הבעלים, והגמ' מבארת שהטעם של רב חסדא הוא שעל ידי הגזילה הבהמה למדה לצאת, ולכן צריך להודיע לבעלים כדי שידע לשמור עליה.

- באופן שאין לבעלים מעות אחרות בכיס - הבעלים מנה את המעות בכיס ועל ידי כך ידע שהחזיר את המעות.
- באופן שיש לבעלים מעות אחרות בכיס ולא יודע כמה - הבעלים לא ידע שהחזיר את המעות.
- לפי הצד ש'אין אדם למשמש בכיסו' - הבעלים לא ידע שהחזיר את המעות.
- שומר שגנב מרשותו:
- לפי הצד שנחשב לשומר - הגניבה נחשבת לדעת וההחזרה נחשבת לדעת.
- לפי הצד שלא נחשב לשומר - הגניבה נחשבת שלא לדעת וההחזרה נחשבת שלא לדעת.

דף קיט

דיני חשש גזל:

- קנית בהמה מרועה - אסור, משום שיש ביד הרועה בהמות של בעל הבית ויש חשש שהבהמה שמוכר היא גנובה.
- קנית עצים מארים - מותר, ולמרות שיש ביד הארים עצים של בעל הבית, מ"מ יש בידיו גם עצים שלו.
- קניה מהנשים:
- באופן שהאשה לא אמרה להטמין:
- כלי צמר - מותר משום שהבעלים מסכים להם למכור.
- יינות שמנים וסלתות - אסור משום שהבעלים לא מסכים להם למכור, אמנם לאבא שאול הבעל מסכים לאשה למכור כמות קטנה בשביל לקנות 'כפה' לראשה.
- באופן שהאשה אמרה להטמין - אסור.
- האופנים שבהם מותר לקנות:
- א. חפץ זול (כגון ביצים וחלב).
- ב. לאחר שינוי (כגון בגדים).
- ג. כמות גדולה שהבעלים מרגיש בחסרונה.
- ד. באופן שמוכרים בפהרסיה ולא אמרו להטמין.

קנית חפצים מגזלן:

- באופן שרוב הממון שבידו אינו גזול - מותר.
- באופן שמיעוט הממון שבידו אינו גזול - לרב אסור, לשמואל מותר.
- ◆ איבוד ממון מוסר - נחלקו האמוראים האם מותר לאבדו, או דלמא אסור לאבדו².

דיני אומן שנשארו בידו שאריות קטנות:

- קבלן:
- דברים שדרך הבעל הבית לא להקפיד (כגון נסורת דקה) - שייך לאומן.
- דברים שדרך הבעל הבית להקפיד (כגון נסורת עבה) - שייך לבעל הבית.
- שכיר יום - שייך לבעל הבית.

הערות

כג הגמ' מבארת שהטעם של המ"ד שסובר שמותר לאבד ממון מוסר, משום ש'לא יהא ממונו חביב עליו מגופו' שהרי מותר להרוג מוסר, והטעם של המ"ד שסובר שאסור לאבד משום שיתכן שיהיה לו זרע טוב. דנו הראשונים האם הדין שמותר להרוג מוסר נאמר רק באופן שמורידים לבור ולא מצילים או אגם להרוג בידים, והנידון של איבוד ממון מוסר נאמר באופן שמאבד בידים אבל איבוד על ידי גרמא מותר, הכוונה מוסר הוא אדם שעומד למסור כעת ממון למלכות או שהוחזק בכך שלש פעמים.